

Hamvai Kornél

ÁBRIS ATYA LEGENDÁJA

Az első jel az volt, hogy miután tizenegy éves korában végérvényesen a papi hivatás mellett döntött, és a sufni mögötti hosszú udvarban missziókat játszó szomszéd gyerekekkel tonzúrákat borotváltatott magának, soha többé nem nőtt haj a feje búbján. A missziós játék javarészt az ő irányítása alatt folyt, aki, mint Xavéri Szent Ferenc, el látogatott Kinába, Japánba, az indiánokhoz és a négerrekhez, és könyörtelenül megtérített mindenkit. A játék megkezdése előtt bemagoltatta társaival a tizparancsolatot, valamint az anyja sublótton tartott Bibliájában föllelhető egyéb bűnöket, és felszólitotta a résztvevőket, hogy amíg kimért léptekkel, az udvaron átvágva a sufni mögé nem érkeznek, pogány módra dagonyázzanak az istentelenség fertelmes mocskában: öljenek, paráználkodjanak, orozzanak, és vegyék hiába az Úr nevét. Kimeríthetetlen képzelőerővel és buzgó utánajárással derített fel újabb és újabb halálos és bocsánatos bűnöket, és a többiek nem kisebb lelkesedéssel követték el mindent, amit ocsmány tévhitiek kárhozatos sötétségében való tévelygésük kötelességszerűen rájuk rótt: bálványt imádtak, vagyont gyűjtöttek, hamisan prófétáltak, káromlásokat szóltak fennhangon.

Vétkeik fortyogó posványából vonakodva emelkedtek ki azután, amikor Xavéri Ferenc komor tekintettel és dúltan megérkezett, hogy feszületét a magasba bökve megálljon a sufni mögött húzódo kelet-indiai halastenger mentén, és rájuk záporozza az evangélium megváltó ígét. A játéknak ez a része gyakorta bágyadt unalomba fulladt, a csodaszerű példák iránt gyűlő érdeklődésük csakhamar ellobbant, s a véget nem érő prédikációk immár súlyukat veszített, senkihez sem szóló szavai kerge lepkeszárnyakon csapongtak a levegőben. A térítés sikerrel járt Indiában, Japánban, végre a kevéssé fogékony kínaiak között is, de a négerrek csökönös ellenállásán megbukni látszott, noha a Szent válogatott istencsapásokkal fenyegette reménybeli gyülekezetét: az elhányt lécekből ácsolt óriási kereszt rájuk dőlend, és szögei a koponyájukba fúródznak, hogy azután a purgatórium emésztő tüzei nyaldossák testüket a végítélet napjáig. Egy óra a tisztítóhelyen a nyomorult lelkeknek olyan hosszúnak tetszik, mint húsz földi év a legnagyobb szenvedések között – idézte Lindmayr Mária karmelita apácát, némiképp előreszaladva az időben, ám olyan megingathatatlan hittel, hogy a rémlátomásba maga is belesápadt.

Veritatem esse est per se notum, harsogta a novemberi délután puffadt, szürke felhői alatt; ez magyarul nagyjából annyit tesz, „ami igaz, az igaz”. Én ezt az igazságot hoztam el nektek, mert amint az Angyali Doktor mondja, *Deus est ipsa veritas*.* A négerrek nem tudtak latinul, és a teológia elméleti kérdései helyett inkább a szentek napokkal azelőtt, még indiai korokban megismert csodajeleiről szerettek volna hallani: miként ült meg kővel a nyakában a szűz Szent Eugénia a víz színén, amikor a folyóba hajították Alexandriában, miként vált ketté a tűz a tizenhárom éves Szent Ágnes mellett, amikor Rómában máglyára vetették, hogyan nőtt ki ismét a szicíliai Szent Agáta levágott melle.

* Az, hogy van igazság, önmagában nyilvánvaló... Isten maga az igazság.

Téritőjük azonban menthetetlenül belezavarodott a fejtegetésbe, hogy ha igaz a feltételezés: nincs igazság, akkor van-e igazság vagy nincs; a négerek elszállingóztak, hazamentek uzsonnázni kereszteleetlenül, kitéve magukat a pokolban marcangoló sárkányfogaknak, és a Szent ott maradt magában a sufni mögött. Kopasz feje búbját vakargatta – ha igaz, hogy az, hogy nincs igazság, nincs, akkor csak igazság van, tehát az, hogy nincs igazság, igazság?

Ekkoriban történt, hogy a fővárosban elkergették a királyt, a faluban pedig fölütötte fejét a spanyolnátha, napokon keresztül zuhogott az eső, és az Ördög sűrűjének nevezett, évszázadokon át járhatatlan bozótot kelet felől letarolta a beözönlő idegen hadsereg.

Átgázoltak a falun, csak egy nyolc főből álló megszálló csapat maradt utánuk, amelynek parancsnoka a kocsmában kihirdette, hogy okkupáció van, úgyhogy mindenki azonnal takarodjon haza, és maradjon kussban, ha jól akar; nyomatékkal kettőt belelőtt a mennyezetbe, majd egyedül leült a tölgyfa asztalhoz, bort rendelt, és addig ivott, amíg eszméletlenül nem roskadt a pad alá.

– A nevem Petres Anton – közölte másnap a falu elöljáróival, miután utcára tette a csendőrfőnököt, és napsugaras homlokzatú házába beköltözött, hogy élete hátralevő részében már ki se mozduljon onnan. – Én vagyok a parancsnok, és akinek megjegyzése van, most lépjen elő. – A hat küldöttből kettő előlépett, a határban temették el őket, a táncos asszony villásfával jelölt sírja mellé.

Tizenkilenc évvel később Ábris atya, akire a Szentlélek teljességének kegyelme sugározott, és megkapta a hatalmat az Úr eucharisztikus és misztikus teste fölött, visszatért szülőfalujába pirosposzsgásan, gömbölyűen, bársonyosan csillogó pilissel a koponyáján, és papi hivatalába lépett.

„Vedd az Úr igáját, mert az ő terhe édes, és keresztje könnyű.”

– Menj el Petres Antonhoz – hagyta meg neki búcsúzóul a kilencvenegy éves Bertalan atya, mielőtt nyögve, kinkeseresven felkapaszkodott a vonatra, amely az otthonba indult vele, de már csak hűlő testével érkezett meg –, és add fel neki az utolsó kenetet, fiam. Aztán ne gondolj rá soha többet.

A második jel az volt, hogy amikor Petres Anton nyolcéves kislányát megerőszakolták és megölték, ő volt az egyetlen, akinek keze alatt nem foszlott szét a vízen csillogó arc más. A nyári szünidő csöndes és gyorsan futó heteit töltötte otthon, anyjával kettesben, szüntelen mormolva a lelket gyarapító imákat és fohászokat, hogy a szemináriumba visszatérve még forróbban óhajtsa, okosabban fürkésze és tökéletesebben hajtsa végre mindazt, amit az Úr akaratából megismernie adatik. Napközben végeérhetetlen sétákat tett az Ördög sűrűjének derékmagasságig visszanyúló cserjéi és tövises ágbogai mentén, katekizmussal, Bibliával, a Katolikus Akció brosúráival a kézben, közben olykor leült egy földhányásra, elmerengett az ég tiszta fátylára nézve (a *rakija*, mely felé Nímród tört botorul, hogy tornya lezuhantával kialakulhasson a csengő-bongó ógörög és a fémesen hűvös latin), és lelkét egészen betöltötte a fű eleven cirregése. Phlegon, Hadrianus császár szabadosa feljegyzé, hogy Jézus halálakor a nap elhomályosult... micsoda példa ez! És az én halálom? És addig? Feje tetejére simult a tenyere. Hiszen tudom.

A gyermekgyilkosság híre olyan erővel ráta meg, hogy a rosszullet szennyes hullámai ledöntötték a lábáról, és térden állva hányt hosszú percekig. A kislánynak meg kellett halnia, ezt tudta mindenki születése napjától, sőt már hónapokkal korábban,

amikor anyja, Hilda, aki nem átallotta vértelen vénlánytestét annak az egyetlen embernek adni, aki azután undor és egy nyikkanás nélkül öklelte fel minden kedden és pénteken, Petres Antonnak, amikor Hilda először botladozott végig a poros főutcán lehajtott fejjel és domborodó hassal, hogy a fűszeresnél megvásároljon minden szükségeset, amennyi időre előre csak lehet; mindenki tudta, és mindenki készült rá titkos és szótlan ünnepélyességgel. Hilda a megvetés porfelhőjében járta magányos útját saját háza és a csendőrtől rekvirált épület között, még két héttel azelőtt is, hogy a vajúdas megkezdődött: végül szívszakasztóan szép kislánynak adott életet behajtott ablaktáblái mögött, orvos és bába nélkül, és nem volt ereje, hogy maga ölje meg.

A legszebb gyermek volt, akit valaha láttak a faluban, és engesztelhetetlenül gyűlölték valamennyien. Az iskola mögött gőzölgő ürülékbe nyomták az arcát, aranyszőke haját gyertyával gyújtották meg, éjjel az ablakon át lidércesen fénylő csontvázakkal ijesztgették. Sohasem panaszkodott, otthon sem és apjának sem vasárnapi látogatásai során, a kínzások pedig idővel elmaradtak; a falu jéghideg csöndje azonban vészjólóbb volt, mint azelőtt zajos fenekedésük és kárörvendő sustorgásuk, amikor pedig Bertalan atya remegő kézzel áldást bocsátott rá elsőáldozása alkalmából, már tudta, hogy az ítélet napja elközelt. A mi Urunk Jézus Krisztus teste őrizze lelkedet az örök életre. Ámen.

A kislány holttestét a patakból fogták ki: templomba járó fehér ruhája cafatokra tépve, megdagadt nyelve kifordult a szájából. A borbély Kelemen végezte a halottvizsgálatot, megállapította a defloráció tényét, és a fulladást jelölte meg halála okául. Hogy ki fojtotta meg, fel nem deríthették. A temetésen csak Bertalan atya volt jelen és Ábris, a klerikus: Hilda végtelen fájalmában és megalázottságában otthon maradt, és abban a percben, amikor megkondult a Miasszonyunk templomának harangja, a hátsó kert végében álló diófára felakasztotta magát. Ábris Goretti Mária szenvedésére gondolt, s hogy az megbocsáthatott még fajtalan vágyakra gerjedt gyilkosának, mielőtt ártatlan lelkét Istennek visszaadta – vajon mit értett meg saját halálából ez a csöppnyi gyermek, akin az apjára szállt átkoknak kellett gyalázatosan beteljesülniük? Petres Anton hamuszürke arccal ült az ablakban, a templomkert felé bámult rezzenetlen.

Ábris másnap csöngettyűik hangjára és az asszonyok jajongására ébredt: futottak feszülettel, rózsafüzérrel, Mária-medállal a gyöngye hajnali derengésben, hogy lássák a csodát. Ábris sebtiben elmormolta a reggeli fohászt („Ó, Uram, én Istenem, tehozzád ébrednek virradatkor, utánad szomjúhozik az én lelkem, és szintoly nagyon vágyódik utánad az én testem is”), majd felöltözött, és rohant a többiek után. A pataknál káráló, zokogó csödület fogadta, égnek emelt karok, térdre hullott férfiak rázkódó válla és az agg Bertalan atya hórihorgas, az iszonyattól dermedt alakja. De hát mi az, testvéreim? mi lelt benneteket?

A patak lágyan csobogó vizén tisztán és tündöklően rajzolódott ki a halott kislány arca. Nem hihette, hogy a szeme káprázik, hogy a Sátán űz csúfot belőle, hiszen látták mindannyian, fölé hajoltak, arcukat nem tudták tőle elfordítani: a mennyei ecsettel festett ikon fogva tartotta a tekintetet, és mély bánat esőjét fakasztotta a szívükben. Ábris is térdre rogyott, de nem azért, hogy hálát rebegjen, amiért e jelenést látnia adatott, hanem mert irgalmatlan erő rántotta a földhöz, és tagjai tehetetlenül engedelmeskedtek a hangtalan, bénító parancsoknak. Nem gondolkodott, csak nézte táguló pupillával, itta magába a képből áradó igézetet: a kislány arcképe egy helyben ringott a patak csörgedező felszínén, és olyan szép volt, amilyen szép élő ember nem lehet.

Ajkára tolultak Boldog Lalemant szavai, olyan áhitattal szólt, mintha körülötte mindenki rá figyelne, holott az észvesztő zsvivajgásban nem hallhatta senki: „Látványul szolgálunk Istennek, az angyaloknak és az embereknek.”

Akkor dübörgő hangon felkiáltott Bertalan atya is, akit megszállt valami mózesi harag egy pillanatra – egyszerre felé kapták a fejüket, a lélegzetük is elállt szavának tomboló erejétől, hiszen hosszú évek óta úgy misézett, hogy tétova motyogása el sem jutott a szószékről a hívekig, és prédikációiból, amelyeket hajnalba nyúlón szerkesztett szombat éjjelenként, egyetlen szót sem tudtak kivenni; most azonban felemelt karral bömbölt, és hirtelen sugallattól vezérelve kihirdette az istenítéletet.

– Nyúljatok mind ehhez az arcmáshoz, testvéreim, és érintsétek kezetekkel; mert akinek ujjai között nem foszlik szét, hanem épen megmarad, az nem vétkes ez égbekiáltó tettben, és az nem fertezte meg magát halálos bűnnel az Úr előtt.

És mindenki ott volt; és mindenki a vízbe mártotta a kezét. Ujjaik nyomán a festmény elmosódott, mintha az égből letekintő arc tükörképe volna, színei és vonalai szétszaladtak, majd ahogy a kéz kiemelkedett a vízből, és a patak csendes sodrásban tovább bukdácsolt, ismét összeállt a víz átlátszó vásznára feszített tünemény. Hát bűnösök voltak kivétel nélkül. Végre Bertalan atya is a vízbe bocsátotta reszkető, viaszfehér kezét: és az ikon ugyanúgy szertefoszlott, majd kisimult. Végre Ábris is kinyújtotta a karját, elszorult a torka, a szíve úgy dobolt, hogy nem hallott semmilyen más hangot: a kép pedig ujjá alatt ott ringott tovább érintetlen békességben, simogathatta a halott kislány bársonyos arcát, örök szótlanságra zárt ajkát. Az arc meleg volt, körülötte a patak, mint a jég. Ábris zihált, simogatta, nem bírta abbahagyni; mögötte Bertalan atya roskadozva dőlt az embermagas, meredeken zuhanó mészkőfalnak, és arcán csorogtak a vigasztalanság vénséges könnyei.

– Nincs bocsánat – suttogta. – Nincs bocsánat.

A harmadik jel az volt, hogy amikor a Sátán asszony képében megkísértette a faluba való visszatérének és papságának hetedik évében, a második nagy háború alkonyán, Ábris atya Isten segedelmével ellenállt, és a gonosz Krisztus igéje által magától elűzte. Mindaddig képtelen volt erőt venni magán, hogy Petres Antonhoz betérjen, és Petres Anton, mintha csak tudott volna Bertalan atya testamentumáról, és az ő látogatására várt volna egyedül, még nem adta meg magát a pusztulásnak: Hilda és a gyermek halála óta sem mozdult ki bitorolt otthonából, és ételt sem vett magához attól fogva, hogy hajdani megszálló csapatának legutolsó tagja is megszökött a faluból, amelyben ittlétük egész ideje alatt senki nem méltatta őket arra, hogy szóba álljon velük. Két éve és tizenegy hónapja vezekelt étlen-szomjan, csupán néha tűnt fel aszott és fakó csontvázarca ablakának elszürkült táblái mögött. Az emberek azt mondogatták, hogy már nem is él, és az üvegen át semmibe vesző tekintettel révedező alak csak nyugtalan, visszajáró árnya a valamikori teljhatalmú parancsnoknak. Hisz az ablakát sem nyitja ki soha, és zárva az ajtaja is – hisz levegője sincsen. De Ábris atya tudta, hogy él, és hogy ő nemsokára el fog menni hozzá.

Mióta a kislány arcmása három napon és három éjszakán keresztül lebegett a víz színén, hogy azután eltűnjön nyomtalanul és mindörökre, a falu kedvelt zarándokhelyé vált, noha Bertalan atya húsvéti körmenetei a pataknak azt a részét mindig elővigyázatosan elkerülték, és nyáját inkább töredelmes bűnbánatra buzdította a bosszúállásnak eme Gomorrájában, mint a látomások iránti esztelen rajongásra. A körmenetek útvonalán utódja, Ábris atya sem változtatott, azt azonban nem tudta meg-

akadályozni, hogy a patakparton évről évre felferjék sátraikat a messzi tájakról ide-seregglő zarándokok, akiket mindenféle árusok, kártyavetők és mutatványosok követtek, és a hatóság fellépésére volt szükség, amikor az egész sokadalom egyszerre megrohmozta a temetőt, hogy a kislányt kihantolják, és meggyőződjenek róla: teste nem porladt el, hanem alabástromfehéren és hajlékonyan fekszik a sírban, kezei pedig, ha szétválasztják őket, keblén maguktól ismét összekulcsolódnak.

Vasárnap délelőtt kihirdette a templomban, hogy nem igaz.

A kislány meghalt valóban, temetésénél jelen volt maga is; az embertelen gaztett elkövetőjét nem sikerült kézre keríteni; ám a képmás megjelenése a vízen zaklatott lelkek képzeldőse volt csak. Ennek immár tizenöt éve. S a halottak nyugalma nem illő megzavarni. Azért hát térjetek haza, testvéreim, és üdvöt ne a csodavárásban keressetek, hanem a kegyes és Istennek tetsző élet mindennapjaiban, jóakarattal, mint akik az Úrnak szolgálnak és nem embereknek, tudván, hogy ki-ki ami jót cselekszik, azt veendi az Úrtól.

Szombaton a gyóntatószékben ült; a hívek megvallották, hogy elmulasztották magukban felindítani a bánatot és az erős fogadást, átkozódtak, eltulajdonították a borbély Kelemen kakasát, megbocsátani vonakodtak, és vonakodnak még most is, atyám, majd nem vonakodom, ha a kakas visszakérül. Felhőszakadás zúdult a falura, a templomban rekedtek gyászos ábrázattal pislogtak az elfeketült ég felé, majd a padokba húzódva, tolvaj és károsult, meghányták-vetették a mézárós fiának esetét, aki a zarándokokkal érkezett kardnyelő attrakcióján felbuzdulva lenyomott a torkán egy piszkavasat, és szabályosan felnyársalta magát. A gyóntatószék áhitatos csöndjét csak a távoli mennydörgés korgó zöreje verte fel, amikor Ábris atya bóbiskolásából tiszta csengetű, ismeretlen női hangra riadt a rács túloldalán.

– *Os quod mentitur occidit animam.**

Ó, jaj.

– *Quis es?**** – kérdezte kiszáradt torokkal, és a válasz hallatán az ájulás kerülgette.

– Petres Gina.

Ő volt. Amikor Ábris atya kilépett az oldalfolyosóra, és szembe találta magát a jövevényel, minden kétsége egy szempillantás alatt eloszlott. Ugyanaz az angyalarc, amelynek zsongító melegével nem tudott betelni tizenöt év előtt, a patak partján térdelve, ugyanaz a lágyan omló szőke haj, amelynek ékességével csak a szentek glóriájának ragyogása vetekedhet, de szemképráztató asszonyi testéből nem az üdvözültek dicsfénye áradt, hanem az augusztusi eső szaga, és tekintetében az Isten-látás malsztja helyett valami tétova riadalom. Mindezt csak később vette észre Ábris atya, mert első elragadtatása és mélységes zavara Ginával a paplak naftalinos félhomályába vezette, ahol zokogva könyörögte tőle közbenjárását az Úr bocsánataért; hazugságát megbánta szívből és ezerszer, de nem látott más módot arra, hogy megátalkodott gyülekezete végre felocsúdjon a csoda kábulatából. A falu egyre bűnéből gyarapszik! Gyilkosságán élőködik, Gina! Vétket vétkekkel tetéz! Tüneménye vándorokat vonz és pénzt fial! Hogy miért nem pestissel adta inkább jelét haragjának az Úr, abból értünk volna talán. Most hát mit cselekedjek, Gina, mondd meg nekem az Üdvözítő nevében.

Gina nem felelt.

* A száj, amely hazudik, megöli a lelket.

** Ki vagy?

Ábris atya lassan felemelte lehorgasztott fejét; és látta, hogy nem vakítja mennyei tündöklés; és látta, hogy Petres Gina a földön áll; és könnyű, virágmintás fehér ruha van rajta, amely egészen átázott a zivatarban; és akkor felébredt szívében a gyanú.

– Vagy pedig ki vagy te? A Fölséges küldött-e téged?

– Érints meg – mondta Petres Gina.

Ábris atya feltápáskodott a padlóról, odalépett, de keze nem légből való alakon hatolt át, hanem forró asszonyi bőr pihéit simogatta, csatakos ruhájának fodraira tévedt, ujjai alatt megremegtek a vérvörös ajkak, lecsukódtak a súlyos pillájú szemek; és cirógatta nedves, aranyló haját, keze végigfutott reszketve a keblén, csipőjének ívén, és Gina tűrte; és Gina halkán felsóhajtott; Ábris atya pedig esztét veszítette a gyönyörűségtől és a szerelemtől, amely alattomosan fészkelte be magát mindaddig háborítatlan testébe tizenöt éve, a patak partján, és egyszerre megértette, hogy akkor nem az irtózatos gáztett miatt érzett tehetetlen fájdalom fakasztotta könnyre, hanem azért sírt, mert a kislányt nem láthatja többé, és a szószékről is azért hazudott a hívek és zarándokok szemébe, mert még az emlékét is magának akarta egyedül – és Gina megborzongott a vágtyól, Gina nyögdecselt, és Gina elfulladt, amikor Ábris atya őrjöngve szaggatta róla a ruhát, míg végül ott állt előtte valóságosan női szépségében, megadóan, az első asszony, akit valaha mezitelenül látott.

Ábris atya nézte dermedten, kijózanodva. Meglátta, amit sohasem lett volna szabad meglátnia; még annyi ereje volt, hogy az íróasztala fölött függő feszületet leemelje a falról, és a kísértet felé tartva felkiáltson: *Vade Satanas! In nomine... in nomine...**

Amikor a kelet felől érkező felszabadító idegen hadsereg ismét földbe taposta az Ördög sűrűjét, és a megszálló parancsnok a város katonai és polgári előljárójává Petres Antont nevezte ki, Ábris atya latinul fogalmazta azt a levelet, amelyben püspöki kihallgatásért folyamodik, mielőtt alázasatosan és szégyennel telten levetné a reverendát, amelyre méltatlannak bizonyult.

Ábris atyát elbocsátották az egyház kötelékéből, mert elméje nyilvánvalóan megzavarodott. Hivatkozott csodajelek bizonyítást nem nyertek: a vizen megjelenő arcmásra a falubeliek közül senki nem emlékszik, s hogy a lábra kapott szóbeszédnek valóság-alapja nincsen, maga a páter jelentette ki szentbeszéde alkalmával. Második pontban: a páter állítja, hogy az asszonyban, *akinek fű nőtt a melléből*, a Sátánt ismerte fel – holott említett személyt egyetlen tanú sem látta, jelenlétük, Kelemen János borbély, Harmath Imre földműves etc. egyenlő lélekkel tanúsítják, hogy az atya magában, kísértet nélkül távozott a gyóntatást követően. Harmadik pontban: a páter önellentmondó vallomásai és zaklatott állapota inkább clinicaileg vizsgálandó képzelgésekre utalnak, mint isteni beavatkozással magyarázható jelenésekre, minek alapján nevezett testvérünket, aki, hivatkozással arra, hogy testben elgyengült, lélekben megrokkant és szívében összetört, szolgálata alól felmentését kérte, további szakszerű gyógykezelésének szorgalmazása mellett a katolikus és apostoli anyaszentegyházban betöltött hivatalából elbocsátjuk. *Indulgentiam, absolutionem et remissionem peccatorum nostrorum tribuat nobis omnipotens et misericors Dominus. Amen.***

* Távozz, Sátán! Hivom a... hívom a...

** Vétkeink elengedését, fölloldozását és bocsánatát adja meg nekünk a mindenható és irgalmas Úr. Ámen.

Több jel azután nem volt. Ábris atya utolsó lelkészi útján Petres Antont kereste fel, hogy feloldozza őt bűnei alól, látogatását követően azonban a sekrestyében vetkőzés közben összeesett, és értelmét többé nem nyerte vissza. Gyógyintézeti és szanatóriumi kúrája másfél esztendejének lejártával tökéletes idiótaként érkezett a faluba, és életének hátralevő negyvenegy évét az időjárás változásainak megfigyelésével töltötte. Kezdetben az irgalmas hívek kisebb kerti munkák elvégzésével bízták meg, utóbb ismeretlen jötevők könyöradományából élt, míg végül mindenki meghalt, aki még a szépreményű ifjút és az Úr Jézustól ihletett, buzgó és áldott lelkű plébánost ismerte benne; a fiatalabbak már nem is tudták, hogy a hülye öregember, aki a patakparton üldögélve naphosszat dudorász magában, a vizet locskolja és az eget kémleli, akinek tar koponyáját a gyerekek megköpdösi iskolába menet, azonos a több száz évesnek tűnő legendák varázserejű hőseivel. Valamikor nagyon régen, talán a középkorban, élt itt egy pap... a történetet ismerték valamennyien. A szent karjának egyetlen intésével megtudta idézni a holtak alakját a víz színén, azok szóltak hozzá, és ő társalgott velük, ha pedig a gonosztól megszállt istengyűlölőkre átkot mondott, a szájukból láng csapott ki, és elevenen megégték a szívükben gyulladó máglyán. Más csodákat is tett, hihetetlen és borzongató csodákat, amelyekről a kisebbek hosszú órákon át hánykolódtak elalvás előtt, hogy sírva riadjanak fel az éjszaka közepén, majd felnőttek ők is, elköltöztek, és sorsára hagyták a vaksin vigyorgó, sosem volt múltba tartozó aggastyánt, aki egy délután arra eszmélt korgó gyomorral, hideglelésen, hogy ő az utolsó élő ember egy elhagyott faluban. Amikor pedig rájött, hogy az émelyítő, édeskés szag, amely napok óta nem hagyja nyugodni, a barna ürületet sodró patakából árad, már tudta, hogy utolsó órája elközelgett, és nemsokára magához tér a purgatórium tüzeiben, amelynek kinjait Pazzi Szent Magdolna és a látnok Emmerich Katalin oly szívszorító szavakkal ecsetelték. Akkor felemelkedett ültéből, és a temetőbe botorkált, hogy egy több mint fél évszázados, gazzal benőtt kicsiny sírhantra dőlve a felhőket fürkésze moccanatlan, míg a valaha élt embereknel tízszerte számosabb angyali seregből lábához nem ereszkedik egy fekete árnyék, és a nevének szolítja.

Petres Anton félszeg hálával fogadta azon a rég volt reggelen; a hatvan felé járt már, csonttá soványodott, fogai a szétszórt morzsák és eltaposott bogarak közt hevertek a földön, de fűgőn mozgott szobáinak csaknem áthatolhatatlan szürkületében, és hangjának csengése mit sem változott azóta, hogy megérkezésének második napján Ábris atya apját és nagybátyját elrettentésül főbe lövette.

Ábris atya leült, az utcára bámult, és nem értette, hogy a szikrázó napsütés hogyan törhet meg a tiszteletére kinyitott ablakokban, miért nem oszlik el a dohos, penészszagú homály a szeme előtt.

– Csakhogy eljött, atyám – mondta Petres Anton. – Most majd meghalhatok.

Engesztelésül nemzette Ginát, azért, hogy gyilkosságaiért a vérbosszú beteljen, és amikor Hilda először elhozta hozzá, látta, hogy a csecsemőt a gondviselés is áldozatra szánta. A csöppségnek fű nőtt a melléből. És akkor azt gondoltam, atyám, hogy megölik, és megbocsátanak nekem, de nem ölték meg, vártak, őt pedig elfogta a kétségbeesés, hogy a lelkifurdalás kígyómérge elevenen rohasztja el, és kitaszitottságának soha nem lesz vége, mert megbántam, amit a mindenható Isten és a falu és maga ellen vétettem, atyám, megbántam keservesen, és vezekelnem kellett azzal, hogy elveszitem a lányomat, az egyetlen embert, akit ezen a világon teljes szívemből szerettem. És Hildával üzentem nekik: öljétek meg! És Hilda visszatért az üzenettel: öld meg te.

Hát megölte. A fél falu ott volt, tolongtak ezekben a szobákban, hárman álltak azon a széken, amelyiken most maga ül, atyám, a többiek az ablakból lestek befelé, a kijjebb szorultak az utcán várták a híreket; Bertalan atya is sejtette, hogy ütött a pogány jóvátétel órája, bár nem tudta, miképpen fog végbemenni, mindenesetre semmit nem tett, hogy megakadályozza, az oltárnál imádkozott lehunytt szemmel, szakadatlan – csak maga nem tudott semmiről, mert valahová kora hajnalban elbarangolt, atyám. Nézték hangtalanul, amint Petres Anton megtépi leánya hófehér ruháját, a veritéktől csapzottan magáévá teszi, hogy a kislány gyalázatával mossa le a magáét, majd vasmarka alatt megroppan a gyermek nyaka, és hajának aranyesője szétterül a földön. Azután hazamentek mindannyian; és nem gyűlöltek már azért, mert jöttömkor kettőt kivégeztetek közülük, de gyűlöltek százszorosan az önmagamra rótt penitenciáért, ami alól már nem volt mivel megváltanom magam. Kiegyenlítettem a számlát öléltük, de mindörökre bemocskoltam a lelkemet a Magasságos szemében. Azért nem is esdek könyörületet, és nem kérek feloldozást, atyám, ami odaát vár engem, azt megérdemeltem. Köszönöm, hogy meghallgatott. Isten kísérje szent útjain.

Mielőtt Ábris atya szólhatott vagy mozdulhatott volna, egy kanna olajat kapott fel a szoba sötétbe borult sarkából, leöntötte és felgyújtotta magát, fáklyaként lobogott fekete sátánodvában, szemében az elmúlás tompa reménysége – Ábris atya pedig fejevesztve menekült a gonoszság földi fészkeből, érezte, hogy mindez sokkal több annál, mint amit elbírní képes, zümmögő méhek raja szabadult el a fejében, tagjait átjárta a halálos zsibbadás, és a sekrestyébe érve magatehetetlenül összecsukszott.

Amikor a buldózerek, teherautók és mozgódaruk kelet felől harmadszor és végleg letiporták az Ördög sűrűjét, hogy az elnök bölcs parancsának szellemében a falut a földdel tegyék egyenlővé, és helyén az új, dicsőséges korhoz illő modern épületeket emeljenek, a munkások egy bénultan heverő vénemberre bukkantak a temetőben. Megbökdösték a lábukkal, erre kinyitotta a szemét.

Az öreg utolsó e világi pillantása egy kék overallos, zömök, borostás férfira tévedt, aki a maga nyelvén azt tudakolta, hogy hol találja Petres Antont, mert a papiros szerint, amit vele küldtek, nevezett bajtársat jelölték a szanalási folyamat vezetőjévé, hogy majd a munkák befejeztével a haza új községének tanácsát vezesse.

– Petres Anton negyvenhárom éve izzik a pokolban – felelte Ábris atya. – És ne zavadják, mert boldog.